

Inserati se sprejemajo in velja trikotna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se sena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicija na Dunajski cesti št. 15 v Medijatovi hiši, II. nadstropji.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
Za polleta . . . 5 " — "
Za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
Za pol leta . . . 4 " 20 "
Za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo na Dunajski cesti št. 15 v Medijatovi hiši.

Izhaja po trikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Deželni zbor kranjski.

imel je 6. oktobra ob 9. uri dopoludne svojo dvanajsto sejo. Prebere in odobri se zapisnik zadnje seje. Prošnja pogorelcov v Grčaricah se izroči finančnemu odseku in ravno tako prošnja gimnazijskega vodstva za podaritev nekterih slovenskih knjig. Deželni glavar za tem naznani, da se je c. namestnik Tirolski Widmann zahvalil za Tirolcem dovoljeno podporo. Poslanec Klun potem popravi trditev poslanca pl. Gariboldija v 7. seji 26. sept., da je duhovnik v Weissenfelsu poleg branja slovenskega evangelija tudi že slovenski pridigoval, in ljudem, ki so ga zaradi tega vprašali, odgovoril, da je to potrebno zaradi slovenskih faranov, ki tam živé. Temu nasproti govornik konstatira, da ni res, da bi bil kdo g. župnika zaradi branja slovenskega evangelija kaj vprašal, in ravno tako ni res, da bi bil g. duhovnik doslej katerokrat slovenski pridigoval, dasi preč. knez in škof sami pripoznajo, da bi bila tudi slovenska pridiga tam potrebna. Gariboldi ugovarja, da se mu oboje pravili zanesljivi ljudje — „vertrauungswürdige Leute“. (G. Klun, jaz reč vem od g. župnika samega, ki je želel, da bi se reč popravila).

Taufferer poroča o raznih cestnih podporah: Sklene se: Vlado prositi, naj preiskuje, bi se ne dala Zavodnjska cesta pritičnejše in cenejše pri Kopačnici in pod Lanšhem izdelati, kakor je zdaj umerjena, ako bi pa to ne šlo, vlado prositi, naj povikša obljubljeni donesek 10000 gl. za svoto, ki bode še primanjkovala, ko bode dežela plačala 7000 gl. in cestni odbor loški svoj znesek. Cestnemu odboru v Novem mestu se dovoli 1000 gl. podpore za preložitev ceste v Mokronog

pri Šmarjeti. — Cestnemu odboru v Žužemberku se dovoli 3000 gl. za novo cesto med Starem logom in Lašicami pod Smukom, ki se bodo izplačali leta 1883 in 1884. — Cestnemu odboru v Radolici se dovoli za most na bohinjeki okrajni cesti v Srednji vasi podpera, ki naj se vjema s stroški, pa ne sme presegati 1000 gl., razun tega pa se mu posodi v ta namen 2000 gl., ki jih bode imel pridenš z l. 1884 v treh letih vrniti. — Cestnemu odboru v Litiji se dovoli 2000 gl. podpore za popravo ceste pri Zagorji in 1000 gl. posojila. — Gledé osnove glavnih občin govori dr. Zarnik, ter spodbija nasvete upravnega odseka, kazaje, da na Francoskem, kjer je ustanovno življenje jako razvito, so sploh majhne občine. Dalje povdarja, da bode težko velike občine pri jako različnih koristih sestaviti. Za razdvojitve v volilnem redu imenovanih mest in trgov ni pravega vzroka, v Krškem na pr. samo nekteri nemškutarji to zahtevajo, ker se je vpeljala slovenska uprava. Njemu se tudi ne zdi opravičeno, da bi bil imenik deželnega volilnega reda merodajen. Ker volilni red se je sestavil tje v en dan, skoraj bi rekel, da so žrebali, kateremu mestu naj se pripozna volilna pravica, sicer bi ne umel, da Postojna ali Višnja gora ima tako pravico, veliko večí Vipava in Cerknica pa ne. Posebnih koristi naše mesta nimajo, ker skoz vsako okno se kaže kmečki klobuk, in še Ljubljana je po izreku nekega moža ene stranke je velika vas, kjer je komaj 5000 gospode, in 15000 kmetov. Govornik toraj prosi slavno vlado, naj varuje tudi korist slovenskega ljudstva, in naj nameravani postavne pritrđi. Sicer pa si pridružuje pravico v posebni obravnavi staviti nasvet, da se v l.

členu izpusti 3. oddelek. — Dežman ugovarja in opravičuje odsekov nasvete. Naj zanimivši stavek njegovega govora je bil ta, ko je hotel dokazati, da so se pri sestavi deželnega volilnega reda držali konservativnih načel, in da se je Višnji gori pripoznala volilna pravica v skupini mest, ker je njen župan že prej sedel v stanovnih zborih. Svetec povdarja, da občine ne žele združenja. V njegovem okraju so na dotično vprašanje vse odgovorile, da naj ostane, kakor je bilo. Tudi sedanja postava od prejšnjih nima bistvenih prememb. Prej se je reklo, naj imajo velike občine 3000 duš, a zdaj se tirja 2500 duš; to pečni bistvena prememba, k večemu je ta, da v deželnem volilnem redu imenovana mesta in trgi naj bodo samesvojne občine. Pa kakšne občine bomo potem imeli? Višnja gora s 400, Kostanjevica s 600, Radolica s 800 prebivalci in zraven bodo velike kmečke občine z 2600 dušami. Kako bi se mogle tema občinama nakladati enake naloge?

Trditev Dežmana, da imajo trgi in mesta svoje posebne zadeve, ne velja, ker imajo lastni odbor, ki oskrbuje mestne ali tržne zadeve. Treba toraj to vprašanje previdno rešiti, ker deželni odbor vé, kako malo so občine zadovoljne s sedanjo skladbo. On stavi toraj predlog, naj se o tej postavi preide na dnevni red. — Kaltenegger zavrača Svetca in pové, da bode glasoval zoper prestop na dnevni red. — Zarnik odgovarja Dežmanu, da so naši župani, dasiravno voljeni od občanov, vendar le ravno tako odvisni od okrajnega glavarja, kakor od vlade imenovani francoski méri od prefektov. Sicer pa je Dežman v svojem govoru zagovarjal le male občine. Prepričan je pa, da bodo občine zopet želele

V spomin demantne sv. maše

8. oktobra 1882.

Prečastitemu gospodu

Anton u Žuž a.

Laščani radujte se redkega dneva!
Praznujmo, Slovenci, veselo ta god!
Naj Slava se danes radostno odmeva,
Kjer biva hvaležni slovenski narod!
Od jezera blatnega, bregov jadranskih,
Od Mure, Savinje, od savskih ravnin,
Od Drave, od Soče, od hribov balkanskih,
Od Triglava sivega snežnih višin.

Povsod se naj Slava hvaležno prepeva
Častitemu Možu, ki ljubi nas vse!
Kar vera, kar dom in postava veleva,
Za to mu gorelo je vsikdar serec.
Preskerbno svetinje nam vere varuje,
Kerščanske pobožnosti pravi uzor;
Ponos domovine se v blagor daruje;
Kodar razširja slovensk' se obzor.

Kdo šteje let mnogih Njegove dobrote,
Kdo solze na skrivnem, ki On jih sušil?
Le to nam spričujejo one sirote,
Ki v revah, nadlogah jih ni zapustil.
Kdo šteje spokornih premnogo števil,
Ki On jih je svaril in On jih učil?
On dajal boleznim jim dušne zdravilo,
Nabožno življenje v njih serci budil.

Kak skerbno učil je in vodil mladino,
Jo blažil in bistril doma in drugod;
Pomagal ji priti na vede ledino,
Bil oče je dober v potrebah povsod.
Prijazno s podložni Nj govo ravnanje.
V spominu hvaležnem Mu vedno živi;
Po skušnjah premnogo nabrano si znanje
V poduk rad prijateljem vsikdar deli.

Kar modrega v narodu se je počelo
Na blagor, omiko, korist in zavest,
Podpiral je krepko vse z dušo veselo,
Prijatelj bil v djanji, sovetu je zvest.
Slovenstvo ga nima zavoda, ne društva,
Da On bi mu svojo pomoč ne delil;

Poslušal je pazno modrosti poskuštva
Ter v blagor narodu je vse posvetil.

Katoliško društvo*), podpora mladine,
Spominja posebno se Njega dobrot;
Zatoraj klic: Slava med nami ne zgine,
Dok nosi Ga zemlja „up“ revnih otrok!
In rada ke roka Njegova sušila
Britkosti na licu nemili je cvet,
Znat zlatih las, tuge Gospod mu odtira,
V življenji osreči, osreči na vek.

Naj Možu se Slava na veke prepeva,
Ki cerkev, svoj narod je ljubil tako;
Naj v žaru ljubezni nam lice odseva,
Da vživa v spominu plačilo sladko!
Na dan diamantni so naša voščila:
Naj Bog nam ohrani Ga mnogo še let!
Iz serc se gorečih Mu Slava glasila,
Saj narod slovenski zahvale je vnet.

*) To pesem, zloženo od x—y, je prejel prečastiti gospod nadžupnik v čestitanje od „katoliškega podpornega društva“ v Celji.

razdruženja in da bodo prihajale prošnje za prošnjami, ako se aprejme pričujoča postava. Dežman je rekel, da ima Loka kmečkoga župana, ki nosi jirhaste hlače in visoke škorne, pa loški župan je jako izobražen mož, da si nosi visoke škorne, in ko je vsled sitnosti, ki mu jih je napravilja prejšnji okrajni glavni Derbič, ki je šel hvala Bogu v pokoj, pri zadnji volitvi župana sam prosil, naj njega več ne volijo, je cela občina pripoznala, da ga nimajo moža, ki bi bil za župana tako izvraten kakor on. — Vošnjak pojasnuje, da v odseku je manjšina glasovala zoper določbe o mestih in trgih, in postava ni bila sprejeta soglasno, da bodo toraj tudi sedaj glasovali zoper njo. — Dežman še enkrat na srca poklada narodnim poslancem, naj dobro pomislijo, preden glasujejo za prestop na dnevni red. — Svetec odgovarja, da je bil on v zboru, ki je prvič sklenil to postavo, in mislili so takrat, da bo to koristilo, pa od tedaj prešlo je 13 let, in reč ni prišla nič dalje. Zadržek je bil zmerom eden in isti, zdaj ga hočejo odpraviti s postavo, a ravno zarad tega meni, da vlada te postave ne more potrditi. Za ljudi je težava daleč hoditi in želé vsaj v domačih rečeh doma opraviti in ne dolgih potov imeti. Sile ni nobene, kakor je Dežman rekel, zato še enkrat priporoča svoj predlog. — Poročevalec Deu zagovarja nasvet odsekov pa ne vé nič povedati, kar bi ne bila omenjala že Dežman in Kaltenegger. — Pri glasovanju pade predlog Svetčev za prestop na dnevni red, in prične se posebna obravnava. Dr. Zarnik predlaga, naj se v I. členu izpusti tretji oddelek: „V §. 3 deželnega volilnega reda itd.“ Svetec podpira ta predlog, ker za to ločitev ne govori stvarni, ampak narodnostni vzroki; toda govornik opomni, da ne bo pri volitvah več tako, kakor l. 1877, ampak da bodo ravno trgi in mesta stale na čelu narodnemu gibanju, ker se bolj zavedajo narodnosti. — Kaltenegger ne vidi, da bi bila taka ločitev mest in trgov nevarna, in zagovarja sprejem tega oddelka. — Vošnjak ga zavrača, rekši, da je priporočal velike občine, a vendar priporočal razdružitev sedaj obstoječih velikih občin. Naj večja nesmisel se mu pa zdi, da hoče postava celo tiste mestne in kmečke občine siliti k ločitvi, ki hočejo same skupaj ostati. Omenjeni oddelek je čisto nepotreben, ker že zadnji odstavek I. člena dovoljuje tako razdružitev. Poročevalec želi sprejem tega oddelka da bi bila Postojna razdružena od kmečkih občin, a zarad enega samega poslanca ne smemo sklepati postav, ki se tako malo prilegajo našim razmeram. Pri glasovanju se sprejme postava, kakor jo je nasvetoval upravni odsek, in se glasi:

Postava

veljavna za vojvodino Kranjsko, s katero se prenareja §. 1. zakona z dné 2. januarja l. 1869. dež. zak. št. 5.

S pritrjenjem deželnega zbora Moje vojvodine Kranjske ukazujem — spreminjaje §. 1 zakona z dné 2. januarja l. 1869. dež. zak. št. 5. naslednje:

Člen I.

§ 1. zakona z dné 2. januarja l. 1869. dež. zak. št. 5. pride v svoji sedanji sestavi ob veljavo ter se ima prihodnjič tako glasiti:

§ 1. Iz sedanjih krajnih občin imajo se osnovati glavne občine, katerih vsaka mora imeti najmanj 2500 prebivalcev.

V §. 3. deželnega volilnega reda za vojvodino Kranjsko (z dné 26. febr. 1861. drž. zak. l. št. 20. pril. II. b) naštetá mesta in trgi

imajo se vendar povsod z onimi sili vréd, ki se morebiti zdaj nahajajo v njihovem katalnem okolíšu, osnovati kot samostalne krajne občine.

Razen tega morejo se glavne občine z manj ko 2500 dušami osnovati tam, kjer to zahteva lega kraja sli vlastitost prislužka ali gospodarskih razmer.

Člen II.

Izvršitev te postave naroča se Mojemu ministru za notranje stvari. (Konec prib.)

(Iz sedme se je dne 26. septembra.)

(Dalje.)

Poslanec Dežman govori jako dolgo ali tako zmedeno, da so narodni poslanci in poslušalci kar strmeli. On namreč meni, naj Slovenski poslanci, ki tako radi pošiljajo žandarje in ovaduhe po deželi, je tudi pošljejo, ker se uže silijo za „hofmeistre“ slovenskega prebivalstva, v Beljak, Celovec in Celje itd., kamor slovenski kmet pošilja svojo deco v šolo, da bi se naučila nemškega jezika. Videli bodo, kako škodujejo tistim ljudem, kateri imajo v Ljubljani dijake na hrani in v stanovanji, za mnogo tisočev vsako leto, kajti slovenski kmet neče pošiljati svojih otrok več v Ljubljano, zato ker so šole tu uže poslovenjene. (Glasen smeh in oporekanje.)

Sploh pa, še najbolj navdušeni narodnjaki nimajo nobenega navdušenja za slovenske ljudske ali srednje šole, in ravno strankarski vodje silijo deco v nemške šole. Idiite gospoda, pravi Dežman, gledat v licealno poslopje, kako silijo narodnjaki svojo deco v nemško ljudsko šolo (Uebungsschule), katera je zvezana z nemško preparandijo. (Oporekanje. Dr. Zarnik kliče: Nij res, da je ta šola nemška! Učni minister baron Conrad zatrjeval je v državnem zboru, da je ta šola slovenska. Ali se laže minister Conrad, ali pa g. Dežman. (Dobro! Dobro! Istina!) Dr. Vošnjak, pravi nadalje Dežman, neče privoščiti kmetškemu ljudstvu nemškega pouka, a kako znajo slovenske kuharice ali krščence ceniti znanje nemščine in to znauje celo obdačiti, to hoče povedati zdaj on.

Vsaka kuharica je neiztrpljivo ponosna, ako zna le nekoliko besed nemških. In takih iščejo posebno narodne rodbine v Ljubljani. (Smeh! Dr. Bleiweis: Nij res! Še nečemo takih!) Kuharica ali dekla, katera zna le slovenski materni jezik, dobiva le po 4 gld. na mesec, ako pa zna nemški vsaj nekoliko tolč, takoj zahteva 6 gld., tedaj 2 gld. več.

Tedaj znaša, nadaljuje Dežman, diferenca mej plačo tistih služkinj, katere znajo nemški, in mej prosto krščenicó 500 gld. kapitala, kateri se vsako leto obrestuje. Na toliko ceni se vrednost znanja nemškega jezika. Kako škodo delajo slovenski poslanci kuharicam in deklam, pa tudi hlapcem, ki ne znajo nemški; koliko večja bila bi njih plača, da so zmožni nemškega govora! (Krohoni smeh.) Zdaj prične Dežman zagovarjati in hvalisati nemški „Schulverein“ in njega delovanje. Da je storil kak narodnjak kaj jednacega, da je ustanovil šolo in daroval šolsko poslopje, kakor je to storil nemški „Schulverein“, bili bi vzprijeli njega ali njegovega odposlanca, kakoršen je bil g. Liohart za nemški „Schulverein“, z največjo častjo. Ali da bi bil kak narodnjak dal le 200 gld. za kako šolo! (Klic: Da! Da!) Možnarji bi pokali, šolska mladina bi pričakovala dotičnega dobrotoika, tudi duhovščina bila bi na mestu, in vse bi se veselilo, da želi šolski dobrotnik razgovarjati se z otroci te šole in osvedočiti se o njih napredku. A narodnjaki slovenski so družega mišljenja. Na-

pravili in pretirali so znani potres v Litiji (s tem misli Dežman oknopobijanje v Litiji znane glasovitega c. kr. okrajnega glavarja vit. Vestenečka) Nemški „Schulverein“ ni proizročil v Maverliu nikakoršnih razburjenosti, kakor pravi interpelacija slovenskih poslancev; ljudje, Slovenci sploh ljubijo učenje nemškega jezika; isto tako ga poželiijo tudi ljudje v Maverliu in v Dragi. Dež. šolski svet nij, kakor se je trdilo, servilen hispec nemškega „Schulvereina“ in dotična prošnja občanov se nij usilila prebivalstvu, ampak „ein würdiger Schulmann“, (tako nazivlja g. Dežman dotičnega učitelja), potrudil se je pótém podpisov označiti resno (?) mnenje občanov v Maverliji. (Glasen smeh.)

Tožil se je nemški „Schulverein“ tudi zaradi tega, da dovoljuje učiteljem za nemški pouk „Ehregaben“. (Dr. Zarnik: Da! Da! Judeževé groše!) To nij nič posebnega, pravi Dežman; vsaj je ustanovil tudi „ein würdiger Priester“, ranjki profesor Metelko, štípendije za učitelje, kateri uspešno poučujejo na slovenskih ljudskih šolah slovenščino; tudi so ustanove za poučevanje kmetijstva. Prijatelji nemškega „Schulvereina“ zmirjajo se po slovenskih listih z „nemškutarji“, „prusjani“ itd. in tajna policija narodne stranke priobčila je uže po slovenskih časnikih imena tistih učiteljev, katerim je določil nemški „Schulverein“ „Ehregaben“. A ta narodna policija nij vedela prav h imen učiteljev in priobčila je popolnem napačna imena! (Oporekanje. Dr. Zarnik: Mi vse te možakarje učitelje jako dobro poznamo!) Potem prične Dežman na novo hvaliti nemški „Schulverein“ in obžaluje, da so slovenski poslanci tako malo navdušeni za svobodo društveno. Ako bode kak neveden kmetšk fant pobil kakega „Schulvereinalerja“, so to krivi le slovenski poslanci in tu ne pomaga nič umivati si rok z razburjenostjo naroda. (Glasen smeh.)

Sploh pa deluje nemški „Schulverein“ po enakem načinu, kakor sv. katoliška cerkev. Poslanec Klun je rekel, da bodemo imeli krasna šolska poslopja, zraven pa bajte; a bili so časi, da so se gradili lepi samostani, zraven pa so stale raztrgane kočé.

Dežman pravi, da sicer ne stavi predloga, izreči zahvalo nemškemu „Schulvereinu“, a da mu v srci isto ireka! (Dr. Vošnjak: Wie bescheiden! Klun: Le stavite ga, če imate pogum! Glasen smeh!) Delovanje nemškega „Schulvereina“ bodo potomci blagoslavljati, interpelacijo pa bodo zgodovinarji označili kot „Aktenstück nationaler Verirrung“. S tem sklène Dežman mej glasnim smehom in oporekanjem narodnih deželnih poslancev in občinstva.

Poslanec gosp. Navratil:

Lansko leto sem bil prisiljen g. deželnemu poslancu Dežmanu povedati, da dobro ne vidim, letos pa mu moram reči, da dobro ne sliši ali pa noče prav slišati. Trdil sem v svojem govoru, da je mej 45 učenci šole maverlske 15 nemških, 30 pa slovenskih; prav za prav je 11 Nemcev, 31 pa Slovencev. On pa trdi, da so prebivalci skoraj sami Nemci. Da dokazem z avtentičnim pismom, da jaz resnico govorim, on pa, kakor po navadi, poslušalce slepi, naj mu preberem dotični pasus iz naredbe vis. c. kr. deželnega šolskega sveta od 5. maja 1882 št. 550, ki se glasi: „In Bezug auf die Bestimmung der sprachlichen Einrichtung für die bewilligte öffentliche Volksschule in Majerle ergibt sich aus dem vom k. k. Bezirksschulinspector laut Bericht vom 8. Jänner l. J. Z. 141 eingehend gepflogenen Erhe-

bungen folgendes: Von den 45 Schulkindern der Nothschule beziehungsweise der Schulgemeinde Majerle sprechen und verstehen 14 nur slovenisch, weitere 9 sprechen slovenisch und verstehen etwas weniges deutsch; slovenisch und deutsch sprechen 7, deutsch sprechen, verstehen aber auch etwas slovenisch 4, nur deutsch sprechen und verstehen 11. Hiernach ergibt sich mit Rücksicht auf den Zweck eines erspriesslichen und gedeihlichen Schulunterrichtes die Nothwendigkeit einer Theilung des Unterrichtes in einer deutschen und einer slovenischen Abtheilung mit Einführung des Halbtagsunterrichtes, wobei abwechselnd die eine Abtheilung Vormittags und die andere Nachmittags nach dem vorgeschriebenen Lehrplane den Unterricht zu geniessen hätte.

Nach dieser Eintheilung hat für die deutsche Abtheilung die deutsche und für die slovenische Abtheilung die slovenische Sprache als Unterrichtssprache zu gelten in der letzteren zugleich die deutsche, in der ersteren aber die slovenische Sprache als Lehrgegenstand zu bestehen.

Hiedurch wird zugleich den Intentionen des deutschen Schulvereines wegen Begründung einer Schule in Majerle innerhalb der gesetzlichen Grenzen möglichst Rechnung getragen.

Kar se tiče učitelja maverlske šole za silo, katerega on hvali, da ga prehvaliti ne more in za katerega se navdušuje, da mu uže sape zmanjkuje, naj mu povem, da je ta njegov „Schulfreund“ uže davno odstavljen. (Zbornica se na ves glas smeja). Nemški „Schulverein“ ga je prav pridno z denarjem podpiral, on pa se je bil vrgel z vso strastjo na sladko kapljico in pozabil popolnem na krompir, fižol, šolo in „Schulverein“. Evo dokaza iz zgoraj omenjene naredbe vis. c. kr. dež. šolskega sveta: „D'e vom k. k. Bezirksschulrathe verfügte Enthebung des bisherigen Nothschullehrers in Majerle wird zur Kenntniss genommen“. Tako je končal slavni „Schulfreund“ Dežmanov. (Viharen smeh in plosk v zbornici in na galeriji; nemškutarji sami grajajo konfuznega Dežmana.)

Poročevalec dr. Schrey pravi, da vse bujukanje proti nemški šoli v Maverlu izvira od c. kr. okrajnega šolskega sveta v Černomlji. Ta je tudi pouzročil da so se Nemci za Slovence katastrofirali! Sploh pravi, dr. Schrey, da je v Maverlu le 7 Slovencev in 45 Nemcev, v obče pa zahteva ta generaldiktator Nemcev, naj slovenski poslanci ne izgovarjajo „Maverle“ ampak „Meierle“, kajti to je nemška vas. (Glasen smeh.)

Potem se glasuje o vsih posameznih predlogih finančnega odseka in se isti sprejmo.

(Dalje prih.)

Politični pregled.

V Ljubljani 6. oktobra.

Postavo o volilni premembi za državni zbor so cesar 4. t. m. potrdili. Slava!

Z Dunaja. V Dolenje-Avstrijskem deželnem zboru v velikem posestvu je voljen za umrlega prelata Fröschelna liberalac pl. Gudenus z 80 gl. zoper 64, katere je dobil opat Rössler.

Iz Linca 5. okt. V deželnem zboru je bilo nasvetovano, naj se šolska postava spremeni v verskem smislu, naj se odpravi državni šolski monopol, naj se nikar ne brani vstanova zasebnih, posebno samostanskih šol. — Preden je bilo posvetovanja o šolskem preliminaru zapustili so konservativci in škof Rad'gier dvorano.

Ali je bil možnar, ali petarda, ki se je razpočil-a 30. t. m. v Trstu. Policija pravi, da ni bilo hudobnega namena pri vžigalcih. Razpočen možnar je bil v rabi vže 18. t. m. pri vžiganji umetnega ognja. Zoper umetnika Ottino teče preiskava zaradi zane-marjenja.

Iz Lvova 5. okt. Knez Čartoriski nasvetoval je pregledovanje (revizijo) šolske postave, kar se tiče, da je po državnih šolskih postavah prekoračena deželna avtonomija.

O novih neredih se sicer ne sliši iz Požuna ali v terek 3. t. m. je bila velika razburjenost v mestni seji. Zbor je obžaloval nered in je v tem smislu resolucijo sprejel, ali s tem judovski mestni odbornik g. Eisenstädter ni bil zadovoljen. V dolgem govoru je dokazoval, kako da je precej pri prvem neredu prosil vojaške pomoči, ker v takem slučaju se more in sme kri prelivati. Ali odgovorili so mu, da je ljudstvo preveč razdraženo, in nasledki tacemu ravnanju bi bili zelo nevarni in pogubonosni. On je bil tedaj prepričan, da so dotični vradniki porazumljeni z razsajalci. Po teh besedah je postalo zborovanje viharno, navzoči so temu oporekovali. — Judovska verska srečja in drugi zastopovalci so izjavili, da se s tem ne zlagajo. „Grenzböten“ vrednik Simonij še enkrat govori o tatvini, ki se je tačas pripetila, ter pravi: Kradli in plenili so znani tatovi in teh je sedem v zaporu. Množica ni hotla krasti, le msševati se je hotla in uničevati. Izlivali so žganjico na cesto, pohištvo so metali na ulice ali v ogenj, da je bilo pokončano. — Gorje kraju, gorje deželi, kjer ljudstvo zdívja, a resnično je, da se ljudstvo ne vzdigne brez vzrokov, in z oroženo silo se vstaja sicer zaduši, a ljudstvo ne utolaži.

Vnanje države.

Iz Rima. Državni zbor je razpuščen nove volitve so razpisane na 29. okt. in 5. nov., novi zbor je sklican na 22. novembra.

Izvirni dopisi.

Iz Novomesta, 4. okt. Vabilo. Lokalno zborovanje bode za učitelje novomeške okrajne sodnije 11. t. m. v Novomestu, za učitelje okrajne sodnije trebanske in žužemberške pa 12. t. m. v Trebnjem. Predaval bode učitelj V. Burnik o sadjereji po navodu R. Dolenca. K temu zborovanju, katero se prične na omenjena dneva ob 9. uri zjutraj, vabijo se uljudno tudi drugi prijatelji sadjereje.

Iz Celoven, 3. oktobra. (Deželni zbor. Ponemčevanje.) Naš deželni zbor se je otvoril dne 26. septembra. Pri volitvah v odseke je nemško-liberalna večina popolnoma prezrla konservativno manjšino, edini Neste je bil voljen v poverjalni odsek. Da so voditelja koroških Slovencev, g. prof. Enspielerja pri volitvah popolnem prezrli, to se samo ob sebi umeje, saj nobenega človeka v deželi tako ne črtijo. Čudno pa je to, da se je enaka zgodila nemškutarju Seebacherju iz Vitrinja, ki se toliko poganja za nemštvo in „Schulverein“. Nehvaležnost je pač plača tega sveta tudi pri Nemcih! — Deželni zbor je volil tudi dva uda v odbor za razdelitev milih darov, ki dohajajo, hvata Bogu, še precej obilno od vseh strani. Mnogi menijo, da bi bilo bolj pametno, ko bi se za denar živež nakupil in med naj bolj prizadete in revne razdelil; kajti denar se kmalo raztroši, živež bi pa vendar nekaj zalegel. Pa deževje je storilo še mnogo drugih nesrečnih, ki ne bodo od poslanih darov

nič dobili; to so tisti kmetje v visokih hribih, pri katerih valed deževja žito ni moglo dozoreti, zdaj je pa za to že premraz in bo tudi kmalo sneg zapadel. Kaj bodo ti jedli, s čim davke plačali? Dobro bi bilo, ko bi se deželni zbor tudi teh spomnil.

Le staro pesem bom pel, ako povem, s kako silo delajo naši nemškoliberalci na ponemčevanje koroških Slovencev. V novejšem času so dobili krepkega pomočnika v nemškem „Schulvereinu“. V slovenskem V trinji so osnovali „ortsguppe“ tega društva. Na čelu te podružnice stoji tovarnar pl. Moro, pa nemškutar Seebacher, vitrinjski župan. Ker so revni Slovenci od bogatega tovarnarja Morota odvisni, potem ni čudno, do nemčurstvo v Vitrinji po konci hodi. Ko so bili cesar v Vitrinji, hotela sta Moro in Seebacher pokazati, da je tam že vse ponemčeno, zato so hodili najeti in podštantani agenti okoli ljudi, ter so jih učili, da ne smejo „živio“ upiti, ampak „hoch“; toda kmetje se niso dali pregovoriti, zlasti Kotmirčani ne, in na ves glas so upili „živio!“ Ta bart je tedaj nemškutarjem spodeltelo. Pri vseh žalostnih razmerah na Koroškem je vendar to tolažljivo, da so kmetje še večinoma pošteni ostali in da se začenjajo svoje narodnosti zavedati, posebno odkar je začel „Mir“ izhajati. Od vseh strani dobiva „Mir“ dopise, največ iz kmečkih krogov. Intelligence narodne nema tukaj skoraj nič, razun nekterih pošteno narodnih duhovnikov; kar je pa „škrica“, je tukaj vse nemškutar. Ljudje niso toliko sami krivi, ampak šole! šole! Če se človeku od mladih nog do dvajsetega leta zmirom le nemščina v glavo vbija, slovenska literatura pa skrbno skriva, potem je le naravno, da to ljubi, česar se je od mladosti učil, in to sovraži, česar ne zna. Ko bi nam slovenski poslanci le edino to koncesijo pridobili, da bi mi Korošci dobili narodne ljudske šole, potem smo rešeni, kajti ljudstvo je še pošteno in bo z nami potegailo, kedar enkrat vidi, da mu narodna šola več koristi, ko nemška. Mnogi kmetje so tudi že vneti Slovenci in bi precej podpirali vsako narodno reč, ko bi v vsakem kraju vsaj enega izobraženega človeka imeli, ki bi jih učil, kako morajo to začeti. Mnogo bi se doseglo tudi z branjem slovenskih knjig, ko bi naši kmetje le mogli do njih priti! Pa oni še ne vedó, kake slovenske knjige da so že izišle in kje se dobivajo, bukvarnic pa nemajo po deželi. Tukajšne celovške bukvarne nemajo niti jedne slovenske knjige v izlogi, kakor bi hotele Slovincem praviti, da slovenskih knjig sploh ni na svetu!

Pa tudi naša deželna vlada neče koroških Slovencev videti. Ko so svetli cesar dali oklic do vseh Korošcev, v katerem izrečejo svojo zadovoljnost za častilni sprejem, pustil je naš deželni predsednik to cesarsko pismo samo v nemškem jeziku razglasiti. Še za časa Auerspergov in vseh drugih nemškutarjskih vlad so se cesarski oklici v obeh jezikih razglasovali. Zato se je nemudoma podal naš vrli voditelj g. Enspieler k predsedniku ter mu izrazil svoje začudenje, kako da se je moglo na Slovence pozabiti. Gospod deželni predsednik se je izgovoril, da je na to čisto pozabil(?), ob enem pa obljubil, da se bo ta zamuda poravnala. To se je v resnici precej zgodilo, in tako smo vsaj toliko dosegli, da smemo cesarske besede v svojem jeziku brati. Mi koroški Slovenci smo pač vsake malenkosti veseli, ker se nam tako slabo godi. Pravijo pa, da kdor je ponižen in z malim zado-

voljen, da bo veliko dosegel. Naj bi se ta prislovica še nad nami izpolnila!

Z Dobrne, 3. okt. Letos osnovali smo tukaj podružnico gospodarskega društva štajarskega. Udov je sicer malo, le 17. Izmed kmetov ni pristopil nikdo kot član; toda ta okoliščina ne sme motiti, ker poznaš žalostno stanje poljedelca. Kmeti stanje je v naši občini žalibog malo da ne na kantu. Menda bi na prste lahko preštel gospodarje, katerih še kapitalisti nimajo v svojem žepu. Ko so med ostalim zvedeli za delovanje posojilnice Celjske, so kar eden za drugim začeli se pri istej oglaševati za pomoč in kakor ljudje znajo pripovedati, so le nekatere osebe, katere so za razne gospodarje dobro stale; pozneje so se začeli poroki menjavati z dolžniki, če je včeraj A dobro stal za B, danes je B porok za A. Brez dvomba posojilnice lahko zaslutijo, za katerim grmom zajec tiči. Marsikateremu ne bode možno dolga poravnati, poroki pa že znajo, za koga so dobro stali. Po dopisnikovih, se ve da nemerodajnih mislih zamore posojilnica koristiti samo nezadolženecem. Vsaj pri nas skušnja kaže, da se zadolženec pri današnjih okoliščinah skoro ne more več iz zadrege izkupati. No, predaleč smo zabredli. Vernimo se k stvari. K prvemu zboru novopečene podružnice bili so povabljeni vsi tukajšnji gospodarji, dasi neudje. Tako namerava namreč njeno vodstvo tudi v bodoče ravnavati. V prvi dan oktobra se nas je kakih 50 oseb zbralo v občinske hiši. Duhovni svetovalec in župnik, velečast. gosp. Gajšek, je navzoče pozdravil ter v svojem ogovoru skratka omenjal napredka, ki ga v novejšem času zasledujemo v raznih strokah. Rekel je, da tudi gospodarstvene razmere niso ostale na svojem starem stališču. Toda, če se mi ozremo malo okoli sebe, pač ne moremo ponášati se s svojim napredkom, ni nam mogoče reči, da smo v gospodarstvenih zadevah veliko na boljšem, kakor naši predniki. Da bi se kmetu pomnoženi stroški zamogli laglje prikrivati z večimi dohodki, to skrb so prevzele kmetijske družbe. Takšno gospodarstveno zvezo imamo na Štajarskem že več let in deluje po raznih krajih; to drevo ima tudi v sosednjem Celji eno svrž, k tej se ima pridružiti mlada vejica, ki sedaj začenja rasti pri nas. Govornik potem poslušalcem predstavi navzočega predstojnika Celjske podružnice, gosp. dr. Langerja. Ta poprime besedo ter pretresa vprašanje, kako bi si naš kmet zamogel svoje stanje nekoliko zboljšati. Po njegovem prepričanju bi se to v prvi vrsti zgodilo s pomočjo gospodarstva in sadjereje, rekši, da so naši kraji za omenjeni stroki, kakor skušnja spričuje, prav primerni; dosej se je le preslabo na to ozir jemal. Za tem je govornik priporočal kmetom, naj bi se društvenih zborov pridno vdeleževali, ker tam bodo našli marsikatero rodovitno zrnce. Sklepoma se je vršila volitev odbornikov! tota so si izmed sebe načelnikom izbrali gosp. Gajška. S tem je dnevni red bil pri kraju. A predno smo se razšli, je še oče Brezljjan gostu govorniku izrekel zahvalo. — Društvene skupščine so določene za vsak mesec po enkrat.

Bog daj dober uspeh!

Iz Dolenjevasi pri Ribnici 5. okt. (Nesrečna smrt. Požigalec. Voda. Srečkanje loterije za požarno brambo.) Poročati Vam moram žalosten dogodek, kateri nas je vse osupnil. Včeraj ob 4. uri popoldne je šel 72 let stari Thuma iz Gerčaric iz sobe, kjer je na stanovanji, oblekel se črno obleko, in šel na vrt za svoj hlev; nihče si ni nič hudega mislil, ali žali Bog, ko

je prišel za hlev je pri kopici sena pokleknil, ter si z britvijo prerezal vrat, da je bil pri tej priči mrtev. Žalost zaradi požara, ki je 1. avgusta uničil njegovova poslopja in pol Gerčaric, mu je menda glava zmešala.

Ravno včeraj so pripeljali požigalca „Pogorelica iz Sodražice“, iz Kočevja v Gerčarice in z njim je prišel preiskovalni sodnik iz Kočevja, da bo pokazal, kje je zanetil; mislim da je sedaj hudodelnik v rokah.

Pri nas je voda veliko škodo napravila na polji, krompirja ne moremo skopati, koruze ne domu spraviti, ter še vedno dežuje.

Preteklo nedeljo smo imeli glavni shod gasilnega društva, ter smo sklenili, da bo srečkanje neprekljicljivo na tepežni dan 28. decembra t. l.

Iz Motnika, 4. okt. (Pobalinstvo. Letina.) Dolgo časa, hvala Bogu nisem imel nič žalostnega „Slovenčevim“ bralcem poročati. V nedeljo zvečer ob poluosmih pa napadejo motniški smrkvoci v neki drvarnici spijočega človeka, ki se je pri vinu malo predolgo zamudil, toraj ga je tudi preveč v glavo dobil. Posvetijo s klinčki, kdo je, potlej pa ga začno mahati; ko vstane, zbežé. Ko pa gre v gostilnico klicat, da odprite, ga je še eden lopnil z debelim kamnom. Bolj natanko bo že povedla sodnija, in pomagalo bo, ako bodo poredneži primerno ostro kaznovani. Naši soseskini možje so nekoliko premehtki do teh pobalinov, ker jim pusté, da še č. g. jako čislaneu tukajšnjemu župniku nagajajo z vpitjem mimo farovža; nekatere bolj peče zato, ker g. župnik pridgujejo zoper ponočevanje.

Hvala Bogu, da vreme nam ni posebne škode prizadejalo, kakor drugod po svetu; le pridečki se niso mogli redno spravljati domu in pa jesenska setev se je zakasnila, pa jesenski pridečki bodo slabi vsled moče. Sadja pa se je nekaj dobilo, posebno dobro so češplje obrodile, iz katerih napravljajo dober slivovec.

Domače novice.

V Ljubljani, 7. oktobra.

(Zanimive reči iz nemške Maverlske šole.)

V deželnem zboru kranjskem se je pri obravnavi o Maverlski šoli 26. septembra omenjala tudi neka peticija tamošnjih staršev, v kateri prosijo, naj bi bila Maverlska šola nemška. Našemu deželnemu odboru in deželnemu šolskemu svetu zdela se je ta peticija tako važna in tolike veljave, da je deželni šolski svet s ozirom na to peticijo zavrgel svoj prvotni sklep gledé učnega jezika in v Maverlu zaukazal nemško šolo. Kolika veljava pa se sme omenjeni peticiji pripisovati, pričajo nasledne reči. Prošnja ima 57 podpisov. Med njimi jih 11 nima nič otrok, treh otroci so že odrašeni, eden pa ima svojega fanta v Samoboru v šoli. Pravih domačih ljudi je podpisanih samo 33, med njimi so trije brez otrok, 2 z odraščenimi otroci, tujih je 20, med njimi jih je 8 brez otrok, štirje so pa taki, da se o njih ne ve, ali so sploh na svetu ali ne, in kje so. Posestnikov domačih in tujih je na peticiji 35, zasebnikov 15, med njimi 5 brez otrok in eden z odraščenimi otroci, dva sta mladoletna, vdov je šest, katerih ste dve brez otrok, dve pa imate že odrašene. Med podpisani se nahajajo 3 žene, katerih možje živé v Ameriki, ena je, ktere mož živi, pa se on ni podpisal in vrhu tega še nima otrok. Dalje so podpisani trije možje, dva od njih podpisana od učitelja Schwarza, katerih dva sta že 2, eden pa 1½ leto v Ameriki. Dve od Schwarza podpisani osebi trdite,

da prošnje niste podkrižale. Častiti bralci naj zdaj sami sodijo, ali taka peticija pač tudi zasluži toliko veljavo, da je naš deželni šolski svet zaradi nje premenil sklep o Maverlski šoli!

(Loterija na korist „Národnemu domu“ dovoljena.) Z velicem veseljem naznanjamo slovenskemu svetu radostno novico, da je visoko finančno ministerstvo izvršitev loterije na korist „Národnemu domu“ dovolilo. Zdaj pa pričakujemo od upravnega odbora društvenega, da bode po svojej moči zato skrbel, da se razpečevanje srečk kolikor mogoče brzo prične in pospešuje; od domoljubnega občinstva pa se nadejamo, da bode pridno po njih vezalo. Natančnejši načrt in zapisnik dobitkov, med katerimi so nekoji prav dragoceni, priobčimo v eni prihodnjih števil. Zdaj le toliko povemo da bode 2257 dobitkov.

(Tridnevnic sv. Frančiška Seraf.) v frančiškanski cerkvi se je prelepo zvršila. Cerkev je bila ozališana, kakor o naj večih praznikih. Silno veliko občinstva je bilo pri sv. Ohajilu in pri opravih; spovedovali so nekatere spovedniki še po 11 dopoldne zadnji dan. Opravila so bile častitljive. Velike maše so imeli prečast. gg.: stolni župnik A. Urbas, prošt dr. Jarc in P. gvardijan Kalist (namesto obol. preč. gosp. stoln. prošta J. Zupana.) Pridigali so jutraj gg.: Rozman, Kobilica in dr. Marinko; popoldan pa: kan. dr. Gogala, špirit. Flis in kat. A. Keržič, kateri je poslednji dan k sklepu po vvodu bral prelepo encikliko papeža Leona XIII o sv. Frančišku, ki jo je sam lično poslovenil (gl. v „Dan.“ št. 40.) Nepremérljivo lepo je bilo tudi petje pod vodstvom izvrstnega P. Angelika. Vsako srce je moraló biti gnjeno, še zlasti pri slovesu in po pontifikalnih litanijah in blagoslovu milg. stolnega prošta Jož. Zupana, ko so na koro z mogočno častitljivostjo peli „Te-Deum“ in nazadnje še za slovo prisrčno pesem o sv. Frančišku. — Pač je umrjeno tudi marsiktero prej pobito in nesrečno srce in razveseljenih veliko število duš, ki so po cerkvenih odpustkih rešene iz ognja očiševanja!

(General Stubenrauch) je zapustil Ljubljano v četrtek popoldne, in je šel v Budapešto. Reveži zgube nad njim svojega dobrotnika.

Razne reči.

— Pomiloščen je od cesarja vrednik „Tribüne“, g. Haman, ki je bil zaradi okrajnega glavarja Vestenecka od porotne sodnije dunajske obsojen na 6 mesecev zapora.

— V železniško komisijo sta za Kranjsko povabljeni gg. Lukman in Murnik, za spodnjo Štajarsko pa dr. Dominkuš.

Tržne cene v Ljubljani.

6. oktobra.

Pšenica banaška hektoliter 9 gl. 12 kr.; domača 8 gl. 25 kr. — reš 5 gl. 10 kr.; — ječmen 4 gl. 12 kr.; — oves 2 gl. 70 kr.; — ajda 5 gl. 56 kr.; — proso 5 gl. 15 kr.; — kuruza 6 gl. 70 kr.

Javne dražbe.

10. okt. 1. eks. drž. pos. Mihaela Banič iz Vrha pri Dolž 130 gl. Krško. 1. eks. drž. pos. Ane Pirnat omož. Kavšek iz Smolene vasi 1915 gl. Krško. 11. okt. 1. eks. drž. pos. Guardijančič iz Planine šte. 10 1530 gl. Vipava. 1. eks. drž. parcel. Jožeta Stibil iz Ustja. 332 gl., 225 gl., 53 gl. 80 kr., Vipava. 1. eks. drž. pos. Jurija Ponikvar iz Oblak 1130 gl. Lož. 1. eks. drž. pos. Jožeta Svetina, 345 gl. Radovljica. 3. eks. drž. pos. Andreja Turšič iz Dolenjevasi. Logatec. 1. eks. drž. pos. Martina Šantelj iz Sv. Mihaela 5874 gl. Senožeče. 1. eks. drž. posestva Magdalene Kikelj iz Luče 41 gl. Žuženberk.

J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.